

Julen der aldrig ville blive glemt

Knud Rasmussen kører i 1902 med hundeslæde fra Grønlands nordligste koloni Upernavik op gennem Melville Bugt. Det var på denne rejse, han arrangerede en jul som ingen af dem nogensinde ville glemme.

Claus Oreskov,
Borgerjournalist

JUL: Knud Rasmussen kører i 1902 med hundeslæde fra Grønlands nordligste koloni Upernavik op gennem Melville Bugt sammen med deltagere fra "Den danske litterære Grønlands-ekspedition". Det var første gang i århundreder, at nogen forbandt slædevejen mellem Upernavik og Avanersuaq, det senere Thule. En af kammeraterne, maleren Harald Moltke, blev syg på opturen og invalideredes for livstid. Knud Rasmussen havde lige siden sin barndom drømt om at møde menneskene der boede allernordligst i Grønland, og nu var de midt iblandt dem. Ekspeditionen delte livsvilkårene for dem de boede hos, man gik på jagt og man delte med hinanden. Det var et herligt frit liv, men den syge kammerats skæbne kastede en mørk skygge efter sig.

Ind under jul

Knud Rasmussen var vendt tilbage fra en bjørnejagt i dårligt humør. Mylius og Jørgen Brønlund var på rejse nordpå og Harald Moltke lå syg og lammet på briksen. I det øjeblik Knud mødtes af Harald Moltkes strålende smil gik det op for ham, hvorfor han hele dagen havde været så irriteret. Det var udsigten til en sørgelig jul i den skidne bolig, hvori de boede, som havde naget ham. I det samme fik Knud en lys ide. Det skulle være løgn, han ville arrangere en jul som ingen af dem nogensinde ville glemme. Herom fortæller Harald Moltke til sin dagbog, den 25. december 1903 Kap York:

Et under i ødemarken

"Så gik den da også den jul, bedre end nogen af os havde troet, takket være Knud. For nogle dage siden fortalte han, han havde haft en drøm, en åbenbaring. Vi skulle juleaften køre hen i en bugt 1 ½ mil herfra. Affyre et skud, da ville

Knud Rasmussen ankommer til polareskimoernes boplads ved Agpat med den syge Harald Moltke på slæden. Moltke har forevigt begivenheden på dette maleri. Foto: Moltke

Knud Rasmussen i avanerssuar-miut/Thule folkets beklædning med de karakteristiske snehvide bjørneskindsbukser. Foto: Lars Peter Elfelt (Knud Rasmussen Selskabets billedatabase)

Thule/Dundas fjeldet. I forgrunden hjertets boplads hvor Knud Rasmussen i 1910 oprettede en handelsstation. Foto: Troels Smidth (Knud Rasmussen Selskabets billedatabase)

der ske et under. En julestjerne ville dale ned på jorden, et alter for minderne, slægt og venner ville rejse sig. Det lød jo meget spændende.

Rejsen til juleaften

Juleaften oprandt. Vor vært og hans kone gjorde sig rejseklar. "Hvor de skulle hen?" "Han vilde hen og sætte en rævesaks." "Og tage konen med?" "Det lader til det". De drager afsted. Knud og jeg bliver tilbage i hytten. Vi overvældes af minder og længsel.

Hvordan mon de har det derhjemme! Sidste jul hørte vi jo heller ikke fra dem. En rædselsfuld frygt griber os. Vi ligger tavse uden at turde tale, uden at turde tænke. Under sådanne forhold er det umuligt at holde jul, selv om de ydre omstændigheder er til stede, og de er tilstede. I det mindste blev det en meget ejendommelig jul. Ved 2-tiden kører vi afsted. Himlen er noget overskyet og kun få stjerner synlige. Et lille stykke fra Umanak sprænges forremmen i skrueis. Medens vi holder for at denne skade kan udbedres, opdager vi månen lige over horisonten. "Så må

jeg afsted i overmorgen," siger Knud. Kørslen fortsætter på fortræffelig vis i stor spænding.

Skud i mørket og en lysende julestjerne

Da vi har nået et sted, som hedder "Uli", springer Knud pludselig af slæden og siger: "Her skal jeg skyde." Han løfter Winchesteren højt i luften. Ild fra munden. Knald som runger i den store højtidelige stilhed. Åndeløs spænding. "Det var for julen i Grønland. Nu et skud for dem derhjemme!"

Atter runger et skud gennem stilheden. "Julestjer-

nen!" råber Knud. "Ja sandelig, der forude ses en stor stjerne på jorden. Det må jo være et bål!" "Nå tror du nu, jeg er en vældig angakok! (åndemanager)" "Nej, nu forstår jeg det hele. Aftalt spil!" Latter. Pisen hviner gennem luften. Vi suser afsted, og snart når vi stjernen, en fakkell båret af Gaba! Lidt derfra et prægtigt oplyst snehus, som Knud har fået vores værtsfolk til hemmeligt at bygge. Det er belyst udvendig fra en anden "fakkell", et stykke brændende spæk på sneen.

Julelækkerier

Det hele er prægtigt, eventyrligt og stemningsfuldt. Sandelig overraskelse på overraskelse, rundt på isen ligger frossent kød i massevis. Sulte kommer vi ikke til i julen. Imerersunguar og kone tager sig ud i den flatterende belysning. De drager lidt efter hjem, efterladende vældige stykker narhvalkød med mattark (hvalhud), spæk, lever og niko (tørrede kød: hval eller sæl). Vores julelækkerier! Vi tre bliver tilbage i den festligt oplyste snehytte. En spæklampe af usædvanlig størrelse, tilhørende Panigpark, udsender sammen med en mindre lampe et strålende lys, som reflekteres stærkt fra de

hvide "marmorvægge". På briksen alle slags skind, der gør det blødt og hyggeligt derinde. Et lille lys tændes for vennerne derhjemme.

Knud Rasmussens julefest

Å sikken en jul vi kunne have holdt her, hvis vi havde haft efterretninger hjemmefra. Men på grund af at disse manglede, ville humøret og stemningen ikke rigtigt komme. Gaba var den eneste, som var i snakkehumør. Men for ikke at give tankerne frit løb, måtte vi til at tale for at aflede disse. Og vi gav os til at fortælle om løst og fast, ret ligegyldige minder. Vi kogte tynd kaffe, spiste niko, som vi havde fået af Panigpark. Frossen hvalroslever og mattark var vores øvrige julemad. Jeg gav mig til at tegne Knud, Gaba og mig selv, for senere at lave et billede deraf.

Skønheden lyste ud af hver sneblok og revne. Stilheden udenfor afbrødes kun nu og da af hundene".

Er historien god falder man i søvn

Til jul plejede jeg at læse denne fortælling for min dreng, dengang han var lille. Han faldt altid i søvn, inden den var færdig, fordi det er en god historie.